Год II. — № 19. Пятніца, 14-га траўня (мая) 1921 г. Цана нумару 6 марак.

НАША ДУМКА

ПАЛІТЫЧНАЯ, ЭКАНАМІЧНАЯ І ЛІТЭРАТУРНАЯ ТЫДНЁВАЯ ГАЗЭТА.

У газэце супрацоўнічаюць: НАТАЛЬЛЯ АРСЕНЬНЕВА, Г. Б., ГЕННАДЗІЙ БОГДАНОВІЧ, ВІЛЯНЧУК, МАКСІМ ГАРЭЦКІ, А. ДМАХОУСКІ, АЛЕСЬ КАБЫЧКІН, КРАУЦОУ МАКАР, ДЗЕД КУЗЬМА, М. К-Ч., А. МСЬЦІСЛАУСКІ, ІВАН МЯЛЕШКА, АНТОН НАВІНА, АДАМ САЛАДУХ, КАЗІМІР СВАЯК, СТАНІСЛАУ ЧЫЖЭУСКІ і інш.

Адрэс рэдакцыі і канторы: Вільня, Вострабрамская, 9.
Цэны абвестак: за адзін радок самага дробнага друку на апошняй страніцы 10 польскіх марак.
Падпіска: на 3 месяцы 100 польскіх марак або 5 хунтаў мукі.

На нас не зважаюць...

Апошнім часам уся увага палітыкаў зьвернута на літоўска-польскую спрэчку за Вільню і Віленшчыну. Цяпер усьцяж жывей гавораць аб двух кантонах у нашым краі (гэта, казаўбы, аб двух самаўпраўленьнях) — літоўскім і польскім са сталіцай Вільняй. А так загаварылі дзеля таго, што бальшавікі прыраклі у гэтую спрэчку не мяшацца, а мы, беларусы, слабыя, каб маглі скуткоўна сябе бараніць. Вось дзеля гэтага ўважаюць, што нас можна мінаць і нас можна жаніць бяз нас. Так глядзець на гэту справу, так спыняць спрэчку, мо' і хітра, але неразумна... Трэба ведаць, што ў Віленшчыне, а нат' і ў Вільні, большасьць з тых, якіх лічаць палякамі, ёсьць запраўды беларусы.

Завуць-жа іх палякамі дзеля таго, што яны належаць да каталіцкай веры. Дык разьвязываць спрэчку літоўска-польскую у Нашым Краі, мінаючы беларусаў і на іх не зварочываючы увагі, зусім несправядліва і неразумна. Народ наш хутка усведамляецца і што раз, то ясьней бачыць, што хоць ён і каталіцкай веры, але народнасьці беларускай. А сьведамы гэтага народ не дазволіць ня быць роўнапраўным гаспадаром у сваім краі з такімі-ж гаспадарамі літоўцамі і палякамі.

Але ня толькі нам, беларусам, так цяжка тут у Віленшчыне, ня толькі нас крыўдзяць тут, дзе нас уважаюць за нішто, тут, дзе хацелася-б нас зусім ня бачыць, каб нашым коштам успакоіўся літоўска-польскі спор, але тое-ж самае мы бачым і на землях выключна беларускіх. Маем на воку гэны, так званы, „польскі калідор“, які бальшавікі падаравалі паляком у Рызе. Да гетага „калідору“ належаць чыста беларускія землі; навет Дзісьненскі, Вялейскі, Валожынскі, Навагрудзкі, Слонімскі, Ваўкавыскі.

І вось-жа у гетых чыста беларускіх землях палякі паступаюць так, як у чыста польскіх. Адміністрацыя, мова, парадкі, школы—усё польскае. Да характару забраных земляў польскі ўрад не тасуецца ані трохі. Тут таксама вядзецца палітыка, як быццам беларусаў няма саўсім. У гэтых беларускіх землях Польскі ўрад паступае, казаў бы, пад дыктоўку „Стражы Крэсовай“, якая у сваей „Gazecie Wileńskiej“, умеець і так пісаць, што сяло Барадзенічы, Пагост і Шаркаўшчына у Дзісненскім пав. — гэта чыста польскія меснасьці. А трэба ведаць, што ў гэных мясцох, апрача аднаго-другога пана, вы і са сьвечкай ня знойдзеце паляка і не пачуеце польскай мовы.

Аб гэтым ведаем ня толькі мы. Ведаюць аб гэтым дужа добра і бальшавікі, якія апошнім часам шмат выказываюць зацікаўленнасьці беларускай справай і запраўды шмат ей памагаюць. Яны памылкаў польскага ўраду не лапускаюць, але з іх спрытна карыстаюць.

Народ наш, тутэйшы беларускі, народ працоўны, ужо скалыхнуўся, пакаштаваў волі, хоць з яе не скарыстаў; ён, калі не разумее ясна, дык чуе, свае палітычныя і соцыяльныя шляхі; чуючы гэта ўсё, народ наш будзе кідацца у той бок, з якога яму, шчыра, ці няшчыра, пойдуць на сустрэч.

Польскі ўрад павінен гэта разумець і павінен прыступіць да запраўды культурнай адбудовы тэй Беларусі, якую Польшча атрымала ад бальшавікоў, калі хоча, каб беларускі народ астаўся пад польскай апекай, і з гора ня шукаў бы сабе іншых апякуноў.

Любіце польскі народ.

Вярнуўшыся, пасьля даўгой адлучкі, у Вільню і зайшоўшы ў сваю рэдакцыю, даведаўся я, між іншым, цікаўныя рэчы. Шмат хто, асабліва і чуць ня выключна з людзей „няпростых“, піша ў «Нашу Думку» такія корэспондэнцыі, у якіх няма розьніцы ў адносінах *да пальскіх паноў*, польскіх эндэкаў, ім падобных людзей і *да польскага народу.* Гэта ёсьць вельмі брыдкая рэч. Аб ёй варта сказаць пару слоў, каб засьцярэгчы і рэдакцыю і людзей «простых». Вось-жа скажу зусім сумленна, што варожасьці да польскага народу ўсяго разам я нідзе на правінцыі з боку нашых сялян, нашага народу — ня відзіў. Народ аказаваецца разумнейшы за тых «няпростых» дапісчыкаў. Народ страшэнна цярпіць ад ваеннае абстаноўкі, народ цяпер відзіць, апроч таго, як жаўнеры-чужакі бяруцца за належную да беларусаў зямельку, але ўсё-ж няма ў ім нацыянальнае нянавіднасьці да польскага народу. Народ наш разумее, што ня польскі народ вінават у тым, што нам робіцца вялікая крыўда. А калі і вінават, то столькі-ж, сколькі і мы самі вінаваты, сколькі вінават бывае наогул усякі народ, у старонцы якога да таго ці іншага часу пануюць непарадкі. Тымчасам, на вялікі ўстыд, людзі пісьменныя, няпростыя, казаў той, маючы злосьць на якога-небудзь аднаго-другога ягомасьця польскай нацыі, пачынаюць пераносіць яе на ўвесь польск народ. Мала таго, пішуць у народную газэту допісы, у якіх выліваець гэтую ганебную злосьць да цэлай нацыі, і мабыць стараюцца прышчапіць яе і свайму народу. Нічога горшага прадставіць няможна! Дзякаваць Богу, што сярод сьвядомых беларусаў я дагэтуль такіх рэчаў ніколі не заўважаў. Трэба вучыцца розуму ў народа. Глядзеце: у таго забралі астатнюю скацінку, у другога забралі збожжа бяз думкі на яго галодных дзетак, у там таго яшчэ зьняважылі дзеўку, а ён, сьцяўшы зубы, кляне гвалтаўніка—аднаго, другога, трэцяга, кляне *парадкі*, пры якіх гэта магчыма, бо чалавек робіць з голаду, або з цемнаты, праз распаліваньне панамі шовінізму, кляне паноў, але не кляне і ня будзе клясьці ані ўсіх-чыста польскіх жаўнераў, ані увесь-чыста польскі народ. Бо і там—такія-ж людзі, як мы, шмат добрых і сумленных, у якіх сэрца баліць за нашу крыўду, але яны рады даць ня могуць, як вось, прыкладам, І беларускі народ у сваёй старонцы ладу зрабіць ня здолеў. Дык любіце польскі народ, няшчасны народ, якому, як і нам, шмат яшчэ прыдзецца пакутаваць за учынкі шовіністаў, эндэкаў, крэсаўцаў. Польскаму жаўнеру раскажыце сваё гора, сьпяіце яму сумную беларускую песьню, і ўбачыце на яго вачох сьлёзы.

Дзед Кузьма.

Балючае пытаньне.

Пад гэтым загалоўкам вядомы публіцыста Зьмітро Жылуновіч у савецкай беларускай прэсе ізноў і ўзноў парушае справу аб бежанцах.

Запраўды — гэта балючае пытаньне, балючая справа. Жудасная доля нашых бежанцаў — крывавая, незагоеная рана на целе ўсяе Беларусі і ў сэрцы кожнага з нас.

У гэтай справе трэба разьлічаць два бокі. З аднаго боку — асабістая боль кожнага уцекача, нялюдзкія мукі кожнай паасобнай бежанскай сям'і. З другога боку—страшэнная агульная наша народная бяда з той прычыны, што адсутнасьць бежанцаў-беларусаў хочуць выкарыстаць ворагі Беларусі.

Бязьмернае, вялікае гора кожнага бежанца асабіста, кожнае сям'і паасобку ужо ня раз было паказана ў нашых газэтах бяз розьніцы кірункаў і ў нашай прыгожай літэратуры у творах амаль ня кожнага сучаснага поэта і пісьменьніка. Гэтае гора блізка і зразумела ўсякаму чалавеку і ўсякі чалавек стараецца чым-мага даць яму рады, аблегчыць долю бежанца.

У гэтым-жа кірунку працуюць і дабрачынныя арганізацыі, як таварыствы помачы пацярпеўшым ад вайны і іншыя.

Але тая другая старана мала яшчэ асьвятлялася ў друку і па сваей істоце ня кідаецца так у вочы, як першая. І ня ўсякі чалавек і ня ўсякая арганізацыя мае гэтулькі моцы, каб памагчы ёй, папрравіць яе! Урэшце яна можа стацца непапраўнаю. Усякі бачыць асабістае гора бежанца, але ня ўсякі бачыць тую гістарычную страту для ўсей беларускай нацыі, якую рабіла ёй дагэтуль і робіць цяпер бежанства. Магчыма, што ня так войстра адчуваецца тая другая старана балючага пытаньня там, дзе жыве З. Жылуновіч, як тут, дзе жывём мы. Магчыма, што З. Жылуновіч, захапіўшыся камуністычнымі ідэямі, не разумее навет балючасьці бежанскага пытаньня з той другой стараны. Бо ён, зачапіўшы справу бежанцаў, ня лічыць за найпільнейшую патрэбу найскарэйшы паварот іх сюды, у Віленшчыну і Горадзеншчыну. Адхілімся троху ў бок і паслухаем, што ён піша аб балючым пытаньні“.

— „У вайну Беларусь падпала вялікаму й страшэннаму разору,—піша З. Жылуновіч. Адступаючыя ад немцаў у 1915 годзе часткаю ад сполаху ворагаў, а часткаю па прымусу царскага правіцельства, разам з расейскім войскам узьняліся соткі тысячаў беларускіх сялян з сваіх наседжаных месцаў. Старыя й малыя з хатнімі пажыткамі й гавядаю пацагнуліся яны на ўсход у чужыя, далёкія краі.

Па дарозе дзесяткі тысяч іх мёрла ад халеры, тыфусу й іншых хвароб; губілася дабро, падала гавяда. Бы вярстовыя слупы, але ў тысячу разоў часьцей, вырасталі між шляхаў канцы магілак і крыжы ці слупкі для іх.

Адбывалася нячуваная мука вялікіх грамадаў уцекачоў, ці сапраўдней выгнанцаў. Шэрая, запужаная працоўная Беларусь цягнулася ў сьвет шукаць сабе прытулку. Даўжэнная дарога брала нязьлічаныя ахвяры. Яшчэ-ж болей іх узялі далёкая Сібір, гарачы Туркестан, няпрыветныя гарады вялікай Расеі, Украіны й Каўказу. Змучаныя, напужаныя ў чужых краёх гіблі уцекачы з Беларусі, а якія выжывалі, ніклі ў суме, ня можачы й ня маючы, як прыстасавацца к жыцьцю на чужыне. Колькі гора й мук яны перанясьлі! Колькі нацярпеліся!“.

Далей аўтор-камуніст кажа, што „радзіма ня звала іх да сябе“ і вінаваціць у тым, што бежанцы не маглі вярнуцца дамоў, «белагвардзейцаў, памешчыкаў, генералаў і паноў, скінутых рэвалюцыяй». Гэта яны нарабілі фронтаў і перашкаджалі вярнуцца бежанцам дамоў! Так, але каб ня быць аднабокім, трэба сказаць, што ў паказанай бядзе вінаваты ня толькі белыя генаралы і паны, але на шкоду таксама і «чырвоныя», іхнае бязладзьдзе і безгалоўе, іхныя парадкі, часта-густа твораныя быўшымі вернымі царскімі служкамі, а на Беларусі і для Беларусі, апроч таго, рознымі прыблудамі і русыфікатарамі, камуністамі на словах і запраўднымі чарнасотнікамі ў сваёй закарузлай душы. Можна-б было тут напомніць З. Жылуновічу, што чырвоныя «паны» Беларусі яшчэ дагэтуль не вярнулі з чужыны на Бацькаўшчыну поэта Якуба Коласа, але мабыць з гэтых наўпамінкаў яшчэ доўга нічога ня выйдзе, дык паслухайма, што піша ён далей. Ен кажа: «Вось цяпер, калі падпісан з Польшчаю мір, здавалася-б пытаньне аб узвароце бежанцаў магло-б стаць на болей цьвёрды грунт, Аднак для прычакаўшыхся гэтага беларускіх бежанцаў стаіць новая перашкода.

Справа ў тым, што большасьць іх з Горадзеншчыны, Віленшчыны й той часткі Меншчыны, якія адышлі да Польшчы. Вяртаньне туды, у лапы паноў, пад іхні прыгон — не дае ніякае выгоды. Ды само вяртаньне, як беларусаў — стаіць у гэткім палажэньні, што цяжка навет у іх і разабрацца. Хто аб іх будзе дбаць ці-ж не палякі? І ці-ж не рабіцца беларусам палякамі, каб за гэта дастаць дапамогу ад паноў вярнуцца ў іх падданства. А тым часам з усіх канцоў Савецкіх рэспублік даносіцца голас просьбы й малітвы ў Бел. Уцык, ў рэдакцыю беларускай газэты й інш. ад цэлых грамадаў і асабістых беларусаў уцекачоў вярьуцца дамоў. З Уралу, з Далёка-Усходняй рэспублікі, з Аранбурскіх стэпаў, з Украіны й Каўказу даносяцца гэтыя просьбы.

Савецкая Беларусь — то магнэс для закінутых у чужыну беларускіх працаўнікоў. І працаваць для яе адраджэньня, служыць яе свабодзе — нямерна прагуць яны там.

Цікавасьць да роднага слова, да роднай газэты й кніжкі, да ўсяго, што робіцца дома, на радзіме абурвае іх.

Дзе-ж канец іх чаканьням? Дзе-ж выйсьце?

Яго трэба знайсьці.

Савецкаму правіцельству Беларусі трэ' было-б аб гэтым падумаць. Нам-жа, здаецца, што яму на спробу можна было-б ужыць гэткія рады. Тых уцекаючоў беларусаў, якія жылі ў цяпер вольнай яе часьці—можна вярнуць бяз усякіх, апроч агульных прычын, труднасьцяў. Тых-жа якія жылі ў цяперашняй Горадзеншчыне й Віленшчыне трэ' было-б варочаць патрошку й расьсяляць іх на камунальныя гаспадаркі. Зямлі ў Савецкай Беларусі для гэтага хапала-б — хай-бы працавалі яны на ёй і чакалі лепшага часу для ўзвароту на свае месцы.

Асобных-жа інтэлігэнтных працаўнікоў, настаўнікаў, пачтальёнаў, фэльчараў, павінна-б бяспрыменна вярнуць на Беларусь, дзе ў іх чуецца вялікая недастача й дзе яны сваёю працаю былі-б на многа карысьней, ніж на чужыне.

Разам з гэтымі спробнымі радамі быў бы паложан пачатак зьнішчэньню таго

вялікага й балючага пытаньня, якім ёсьць для Беларусі бежанскае пытаньне й без парашэньня якога ў многім цярпіць і будзе далей цярпець будаўніцтва яе дзяржаўнага жыцьця“.

Вось так канчае З. Жылуновіч свой артыкул, даходзячы ў адным месцы непрадумана да вельмі неасьцярожных і моцна, непапраўна шкодных, на наш пагляд, вывадаў і заключэньняў. Як відзім, не ў камунізьме адным тут рэч, бо аўтора абходзіць і дзяржаўнае будаўніцтва Беларусі і разьвіцьце яе культуры. А калі так, то няўжо дзеля боязьні панскага прыгону, „панскіх лап“ нам трэба чакаць «лепшага часу» ці, ўзноў, махнуць рукою на Віленшчыну й Гарадзеншчыну і будаваць беларускую дзяржаву з некалькіх паветаў Меншчыны? І хто там ведае, калі будуць «лепшыя часы»? Страшэнная памылка! Якраз і мы і вы павінны далажыць усіх стараньняў, каб *усе тутэйшыя бежанцы як найбрджэй сюды вярнуліся.* Бо, таварыш Жылуновіч, ведайце, што адсутнасьць да гэтага часу бежанцаў з беларускіх земляў, якія вашы расейскія таварышы адступілі польскім паном „у лапы“, ёсьць ня толькі вялізманная шкода для беларускай нацыі, але наогул злая рэч з абыякога-погляду і навет з пагляду ж бальшавіцкага... Бо адсутнасьць беларускага бежанскага элементу дае на гэтых землях лішні козыр у рукі паноў. Дзякуючы таму, што бальшавікі дагэтуль ня здолелі вярнуць нашых бежанцаў, паны карыстаюць з іх адсутнасьці ў шовіністычнай агітацыі, падманяючы тым, што пустуючыя бежанскія землі дастануцца ў рукі панскіх паслухмяных. І наогул адсутнасьць бежанцаў-беларускіх сялян ёсьць перавага для паноў і элемента, які ідзе за панамі. Няўжо З. Жылуновіч гэтага не разумее? Не, мы, тутэйшыя беларусы, глыбака тужым, што ня ўсе, далёка ня ўсе яшчэ нашы браты вярнуліся, што няма тут іхнага голасу, што іхная адсутнасьць аслабляе нас як з боку нацыянальнага, так і соцыяльнага. І нам здаецца, што каб З. Жылуновіч добра ведаў, што тут дзеецца, то напісаў-бы іначай. Бо магчыма, што яму невядома, што землі нашых няшчасных бедных братоў польскі сойм, у якім маюць сілу паны, хоча прыбраць к рукам, што астаткі дабра, якое маглі-бы яшчэ знайці тут бежанцы, дзеля даўжэйшай адсутнасьці іх, нішчуцца і зусім прападуць. Цяжанька будзе раз вадзіцца бежанцам на новае жыцьцё. Цяжанка—і ня толькі з боку матар'яльнага. Будзе ім трудненька і з моральнага боку. Бо шмат хто, той, хто разьлічаў, што яны ня вернуцца ніколі, будзе рабіць ім крыўды і пастараецца, каб ніхто ня даў ім помачы, каб і ўрад не памог. І не адзін яшчэ з нашых братоў, уратаваўшыся ад голаду і хвароб у Савецкай Расеі, памрэць ад таго самага, вярнуўшыся дамоў. Але яны вернуцца, не астануцца нідзе, штоб там ні казаў аб панскім прыгоне З. Жылуновіч... Толькі чым пазьней яны гэта зробяць, тым горш будзе і для іх асабіста і для ўсіх нас агулам.

А. Мсьціслаўскі.

Заварожанае кола *)

(Пытаньне ў справе арганізацыі і фармаваньня беларускіх аддзелаў).

(*Гл. № 18 „Н. Думкі“*).

Вызначаны новы камандуючы, «пілсудчык», афіцэр з польскага войска, кандзідатура якога была прапанована некатораю групаю беларускіх дзеячоў, быў вядомы сярод палякоў, як спрактыкаваны арганізатар. Па прыбыцьцю ён адразу заявіў Б. В. К., што «przez miesiąc komisja będzie mieć napewnie jeden baon strzelców... w tym ja ręcze się»...

Прайшоў год... Ужо справа фармаваньня дацягнулася да сёньняшняга мамэнту. Ужо ёсьць чуткі, што Беларуская Вайсковая Камісія ліквідуецца. І паўстае нарэшце пытаньне: колькі-ж сфармована беларускіх аддзелаў і дзе яны?

Можа частка з іх палягла у барацьбе за Менск? Можа другая частка ў свой час падтрымала Случчыну і згінула? Можа іх толечка нафармована, што згодна Рыжскае ўмовы, прышлося з'інтэрнаваць?

Не... воз і ныне там!

Ня толькі вызначаных па дэкрэту «па razie» 2-х батальёнаў пяхоты, але і абяцанага навет новым камандуючым «jednego baona strzelców», як ня было ў першы час, так і да гэтага часу, здаецца, нямашака. Ні арганізаторская практыка новага камандуючага, ні ўсялякія зьмены старшынь і навет усяго склада Б. В. К., праробленыя ўжо ў другі час, ня вывелі справы фармаваньня з заварожанага кола і не далі ніякіх рэальных вынікоў.

У чым-жа справа? Дзе можна знайсьці адказ?

Не дае адказу і гэты абгляд.

Але тыя асобы ў Б. В. К. і ў штабе, якія ўзяліся кіраваць, арганізаваць і фармаваць беларускія аддзелы, яны аднясьліся да гэтае справы шчыра і усе свае сілы клалі на тое, каб скарыстаць і свае веданьне і патрэбных людзей і агулам выкарыстаць уселякую магчымасьць у гэтым кірунку, а тым больш, што для сфармаваньня вызначаных па дэкрэту «па razie» 2-х батальёнаў і не патрэбавалася-бы тых спрактыкаваных вайскова-тэхнічных сіл, якія меліся ў Б. В. К. у штабе, бо гэта такая звычайна-трафарэтная вайсковая справа, якую лёгка здалеў-бы зрабіць навет добры фэльдфэбель старога часу.

Нельга гэтак сама сумлявацца, што ўва ўсей працы Б. В. К. і штаба ня было абмылак. Пэўне-ж, абмылкі былі, але гэтыя абмылкі маглі шкодзіць толькі сабе, у сваім унутраным жыцьці, навет шкодзілі, і досіць моцна, ў чыста нацыянальнай справе, але каб яны мелі ўплыў агулам на ўсю справу фармаваньня і зацягнулі яе ў гэтае заварожанае кола, дык гэта ніколі сказаць ня можна. Але як там ня было, а ў гэтым пытаньні трэба разабрацца і трэба вось для чаго: 1) каб расьсеяць тое ўражаньне, што фармаваньне аддзелаў было толькі фікцыяй і што праца Б. В. К. заключалася толькі у атрымліваньні пайкоў і пэнсіі, 2) каб спыніць магучыя быць закіды агулам на беларусаў, як на народ непрацаздольны, ня змогшы здалець навет у працягу 1 ½ гадоў справы фармаваньня 2-х батальёнаў, 3) каб спыніць закіды, што ня было жадаючых залічыцца ў беларускае войска і 4) калі разам з Б. В. К. не ліквідуецца справа фармаваньня — каб знайсьці ёй выхад з гэтага заварожанага кола і гэтым даць магчымасьць аддзелам фармавацца нармальным шляхам з рэальнымі, нарэшце, вынікамі.

Было-бы надта пажадана, каб зацікаўленыя асобы адклікнуліся па гэтаму пытаньню, а асабліва Б. В. К. Можа што небудь сказаў бы: Штаб камандуючага і тая група палітычных дзеячоў, якая апошні пэрыяд кіравала гэтай справай.

Г—ка.

*) Друкуецца як спецыяльны і інфармацыйны матар'ял.

Вільня і гандаль з Расеяй.

Гандаль з Расеяй, пасьля утрываленьня міру між Польшчай і Расеяй, павінен пайсьці тым самым шляхам, якім ён ішоў і да вайны, а гэта знача, што Вільня павінна заняць не апошняе месца. Ужо цяпер розныя супалкі і гандлёвыя установы робяць розныя склады ў Вільні для гандлю з Расеяй. Вільня зьяўляецца як бы пунктам, з якога будуць адсылацца тавары да Расеі і куды будуць атрымлівацца тавары з Расеі. Ясна, што гэты горад узноў будзе іграць роль, як перавозны пункт паміж заходняй Эўропай і Расеяй. Павясьці гандаль, мінаючы Вільню, як дадумаліся польскія эканамісты, мусі ня ўдасца, бо дарога на Баранавічы ня дужа выгодная, бо хоць вядзе на Смаленск і Маскву, але не зачапляе Вітэбшчыну і не зьяўляецца дарогай на Петраград.

Весткі з Расеі гавораць, што там цэнтральным месцам гандлю да Польшчы, Літвы і Лацьвіі абабраны бальшавікамі Віцебск. Калі гэта так, дык трэба лічыць, што Польшчы прыйдзецца адчыніць зялезную дарогу на Полацк і тавары здаваць на Полацк і Аляхновічы, бо калі захацець, напрыклад, падайсьці бліжэй да Апочацкіх ляноў, дык пэўна, што гэты шлях на Полацк бліжэй да лёну, а з гэтым трэба лічыцца, бо пры адсутнасьці у Расеі транспорту, кожная вярста, што прыбліжае да тавару, будзе мець вялікае значаньне. У гэтым выпадку для Польшчы сыграець нейкае значаньне той „калідор“, які павэдле рыжскага міру створаны да самай Дзісны і Полацку. З гэтага «калідору» пэўна Польшча скарыстаець, каб як найдалей адсунуць свой транспорт на ўсход.

Выкарыстаньне дарогі Маладзечна — Полацк значна магло-б палепшыць гандаль Віленшчыны і падняць яго, а таксама падняць хоць троху саўсім падупаўшую прамысловасьць краю. Так ці інакш, гандаль з Расеяй для промыслу і гандлю адчыняе новыя гарызонты і, калі ў гэты гандаль Польшчай ня будзе уведзена палітыка, каторая, як вядома, руйнуе усякае пачынаньне эканомікі, дык край можаць патроху выходзіць на шлях нармальнага здаровага жыцьця.

Станіслаў Чыжэўскі.

МАЙ.

Абляцелі вішні... Разгарнуліс клёны,
Зашумеў бы' ўлетку сьвежы, новы гай,
Праляцеў нячутна красавік зялёны,
На зямлі пануе сьветла-пышны май.

Пасінела неба... Ласкай залатою
Заліває сонца ціхія палі.
Смагаю акрыты вузкай паласою
Таюць плямы—горы недзе удалі.

Сонца лашчыць, горы. Хараша у полі,
Зацьвітаюць кветкі між травы густой,
Чую ўсей душою, што ізноў на волі,
Што ізноў—жаданы веснавы настрой.

Цень зваліўся сіні ад бяроз зялёных
На дыван мурожны, заліты сьвятлом.
На кустах рабіны, дожджам напаёных
Сьвецяцца сьлязнікі... З маладым лісьцём

Ветрычак жартуе, а ўгару, у неба
Цягнуцца галінкі, заплятаюць сець...
Пад гарой палоскі маладога хлеба
Ярка зеленеюць... Хочацца глядзець,

Заглядяць бяз конца у блакіт празрысты,
Ні аб чым ня думаць, толькі смутна сьніць;
Сьніць аб сінім небе і аб полі чыстым,
Аб гарачым сонцы, што ў душу глядзіць...

Наталья Арсеньнева.

ЗАМЧЫШЧА.

Наўкола роў травой заросшы і шырокі,
За ім астаткі сьцен зруйнованых замковых...
Тут князь калісьці жыў багаты, ганаровы
І слава—чутка йшла аб ім у сьвет далёкі.

Цяпер-жа сумна мур глядзіцца адзінокі,
У праходах вецер рве, здзьмухае пыл вяковы,
У начы стагнаньнямі і плачам страшаць совы
І кажаны лятуць на дзень ў сплясьнелы лёхі.

А ў вёсцы блізкай дзед старэнькі бае, сівы,
Пра страхі розныя, што там таяцца й дзівы,
Начніц, што пацеркі нанізваюць з расы

І па шляху снуюць і сеюць сьпеў жуды;
Ды аб княжне дзіўной, нябачанай красы,
У замковай вежы век згубіўшай маладзы...

1920 г. *Валадзімір Жылка.*

Мая вёска.

Паміж двух невялікіх узгоркаў, у лагчыне, раскінулася вёска Мысса. Па адну яе старану, як доўгія йстужкі, расьцягнуліся сялянскія шнуры з збожжам, толькі дзе-ня-дзе пасярэдзіне поля, як зялёныя выспачкі, выглядываюць невялічкія сасновыя гаёчкі. На другім баку вёскі, быццам шырокі зялёны абрус, раскінулася сенажаць. На самай яе сярэдзіне працякае невялічкі ручаёк Панарка, па бакох якога, як бы старажы, стаяць вялізныя вольхі, а за сенажацяй ізноў палі.

Сама вёска мае гэткі выгляд: на абодвы бакі досіць доўгае вуліцы, як куры на курасадні, раскінуліся сялянскія хаты. То там, то сям, як прыгожыя пукі красак, выглядаюць невялічкія садочкі. Праўда, па велічыні нашай вёскі — садоў у нас мала, затое простых дрэў ёсьць даволі. Амаль ня перад кожнай хатай стаіць, як стройная дзяўчынка ў белым хвартушку, бярозка, ці падымае ўверх сваю лахматую галоўку клён,—і калі паглядзець на хату з боку, здаецца ўся яна патанула ў зелені дрэў. На сярэдзіне вёскі стаіць наша школа, гэта такі-ж самы дом, як і ўсе дамы нашае вёскі, толькі прастарнейшы і з большымі вокнамі. Ціха ўлетку ў гэтым доме, затое зімой ён аджывае і гудзіць быццам вулей, калі з яго вылятае рой. За вёскай, на грудочку стаіць наша цэрква, абсаджаная высокімі, кашлатымі бярозамі, а за цэрквай — ізноў бясконцыя палі, толькі далёка — далёка чарнеецца палоска лесу...

Весела жылося ў нашай вёсцы. Ад раньняй вясны і да познай восені яна ходзе, як мурашнік. З самага ранку, як толькі зайграюць залатыя косы сонца, вёска аджывае: адзін сьпяшаецца на поле, другі, напрацаваўшыся, едзе дамоў паабедаць і даць аддыхнуць свайму сябру каню, а там чуецца вясёлы крык дзяцей, якія выганяюць пасьціць скаціну, і толькі вечарам на некатары час заціхае вёска.

Але нядоўга прышлося жыць у нашай вёсцы. У 1915 годзе, калі ўсю нашу бацькаўшчыну аблягла беспрасьветная хмара, калі бязупынна гудзеў хаўтурны звон, яна была сьцёрта з твару зямлі гэтай крывавай бурай — навальніцай. Бедныя сяляне разьехаліся ўва ўсе бакі, шукаючы сабе шчасьця на чужой старане. Толькі цяпер яны пачынаюць вяртацца на сваю мілую родзіну,—і што яны знаходзяць? Ні хат, ні гаспадарскіх прылад. Сумна выглядаюць заросшыя травой нівы, як бы жаляцца гаспадару аб нядолі сваей. Гдзе былі зялёныя садочкі, гдзе бывала гаспадар знаходзіў у іх цяньку прыпынак ад летняй жары, там цяпер вырытыя акопамі і знарадамі ямы. І нехаця сьціскаецца сэрца ў грудзёх, калі успомніш аб прайшоўшым жыцці.

Мікола Поўнач
вуч. II кл. Беларускае Вучыцельскае Сэмінарыі у Барунах.

Задачы сялянства.

I.

Ворагі нашага сялянства, людзі і партыі, каторыя жадаюць узмацаваньня ізноў старое панскае ўлады над вёскай, стараюцца

разьбіваць еднасьць нашага сялянства.

Яны карыстаюцца тым, што нашы сяляне дзеляцца паводле рэлігіі на дзьве часткі: праваслаўных і каталікоў. Яны стараюцца і адных і другіх абаламуціць, пасварыць іх між сабой і, уцягіваючы ў рэлігійную барацьбу брата з братам, адцягнуць сялянства ад таго, што для яго найважней: ад жаданьня зямлі.

У іншых мясцох—бліжэй да вялікіх мест—частка нашага сялянства забылася роднае мовы і пачала гаварыць ламаным польскім або маскоўскім языком. Так сама і ў іншых вёсках сустракаюцца людзі, якія ці то жывучы між чужымі, ці то праз несьвядомасьць, хоць і ў сябе дома, абпалячыліся або абмасковіліся. І з гэтага карыстаюць тыя, хто дагэтуль жыў з цяжкой мужыцкай працы, сам нічога ня робячы. Ворагі нашы распальваюць ненавісьць... і нацыянальнае змаганьне паміж сынамі аднае вёскі, паміж дзяцьмі адных бацькоў. Яны кажуць: ты паляк, а ты—масковец, рускі, а ты—беларус,—значыць, дарогі вашыя розныя.

Няпраўда ўсё гэта! Мана бязглуздая!

Бо ці ты каталік, ці праваслаўны, ці ты перак учваеш родную мову беларускую на польскі ці маскоўскі лад, — ты ўсё роўна сябра нашае мужыцкае грамады, ты таксама, як і другія, цярпіш ад уціску адміністрацыі і панства, пакутуеш на сваім вузенькім шнурочку, і табе так сама, як і другім,

патрэбна зямля.

Але, калі мы ўсе пачнем між сабой калапіцца, калі паслухаем хітрых намоваў нашых ворагаў і падзелімся на „польскіх“ і „рускіх“, на каталіцкую партыю і праваслаўную, — дык і зямлі ня ўбачым, як сваіх вушэй! Бо наша ўнутраная сварка разаб'ець нашы сілы, разаб'ець нашу магутную мужыцкую грамаду, і мы ня здолеем узяць таго, што нам па справядлівасьці належыцца.

Бяз еднасьці—ня будзе зямлі!

Гэта павінна добра зразумець усё сялянства Беларусі, хоць іншыя гавораць не пабеларуску, хоць лічаць сябе «палякамі», або «рускімі». А калі ўсе мы гэта ў цям возьмем, калі кожная вёска, кожная воласьць цесна аб'яднаюцца як між сабой, так і з другімі валасьцямі—з сялянствам усяго краю, тады мы будзем мець сілу, якой ніхто ўжо ня зломіць!

Толькі арганізацыя дасьць нам зямлю!

Ангельская прэса аб Беларусі.

У зьвязку з Рыжскай міравой расейска польскай умовай і Брусэльскай Канфэрэнцыяй, ангельская прэса зьмяшчае вялікія і малыя артыкулы аб Беларусі.

З іх найбольш цікавы для нас артыкул зьмесьціла вельмі папулярная тыднёвая ангельская часопісь «Graphic», № 2683, ад 30 красавіка.

У гэтым артыкуле аўтор апавядае гісторыю Беларускага руху і праводзіць думку аб тым, што Беларусь з яе шаснаццаць-міліённым жыхарствам можа адыграць і пэўне-ж адыграе, вялікую ролю ў справе раўнаважаньня на Усходзе Эўропы. Гутарачы аб маскоўска-польскай міравой умове, аўтор лічыць што гэтая ўмова зьяўляецца гвалтам пад Беларускім народам, што яна топчыць самыя элемэнтарныя правы беларускай нацыі, што яна у адным і тым-жа сваім артыкуле робіць прызнаньне незалежнасьці Беларусі і яе падзел паміж Маскоўшчынай і Польшчай.

Характарызуючы беларускі народ, аўтор падчырківае яго цяжкую долю і дзівуецца, якім чынам, пры такіх цяжкіх варунках жыцьця, гэты народ здолеў захаваць сваю сьвядомасьць і волю да незалежнага жыцьця і ня страціў старых прыгожых адзнак славянскага характэру: шчырасьці, сумленнасьці, адвагі і праўдалюбасьці.

Заканчываючы артыкул, аўтор адзначае, што справа незалежнасьці Беларусі цікава ня толькі для народу Беларускага, але і для яго суседзяў, і ня толькі цікава і патрэбна для іх, але павінна быць цікавай і патрэбнай для ўсіх народаў і асобаў, якія паставілі сваім дэвізам права і справядловасьць.

Да артыкулу дададзена сем пекна зробленых фатаграфіяў:

1) „Беларуская Прэса ў 1917, 1918 і 1919 гадах“, на якой сфатаграфаваны 28 беларускіх газэт і журналаў, якія друкаваліся ў гэты перыяд часу;

2) „Беларускі Урад у Коўні“—група Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі;

3) «Прэзыдэнт Беларускай Народнай Рэспублікі—Гр. Пётра Крачэўскі».

4) «Прэмьер-Міністар Ураду Беларускай Народнай Республікі—Гр. Вацлаў Ластоўскі»;

5) «Прадстаўнік Беларусі ў Лацьвіі—Палкоўнік Кастусь Езавітаў»;

6) «Народны патрыёта і павадыр паўстанцаў—Гр. маёр Якубецкі» і

7) «Камандзер Асобнага Атраду Беларускай Народнай Рэспублікі ў Эстоніі ген. Балаховіч» (корэспондэнт «Graphic»-а зьмесьціў яго фатаграфію ў Беларускай вайсковай форме, якую ген. Балаховіч і ўвесь Асобны Атрад Б. Н. Р. насілі ў Эстоніі).

Весткі гэтыя аб нас ў ангельскай прэсе—вельмі сымптаматычны і знамянуюць сабою надбліжэньне тэй пары, калі нарэшце, Дзяржавы Антанты ўстануць на абарону нашых інтарэсаў ад гвалту і бескантрольнага гаспадарнічаньня акупантаў.

Кастусёнак.

„Зялёная . Кніга“.

У продажы зьявілася „Зелёная Книга“ — зборнік матар'ялаў і дакумэнтаў па гісторыі сялянскага руху ў Чарнаморскай губэрні, уложаны таварышам старшыні Камітэту Вызваленьня Чарнамор'я Н. Вороновічам, выданьне Чарнаморскай сялянскай дэлегацыі. Кніга ў 168 страніц вялікага формату (15×23) ў прыгожай колернай вокладцы ў тры фарбы. Продажная цана кнігі 15 нямецкіх марак. Увесь чысты збор ад гэтага выданьня йдзець на карысьць удоваў і сіротаў сялян Чарнаморскае губэрні, загінуўшых у змаганьні за вольнасьць. Склад выданьня пры газэце „Воля Россій“, Tchécoslovaquie, Praha — I, Uhelny trh 1.

Каб напісаць належную рэцэнзыю аб гэтай кнізе, трэба перараказаць яе ўсю, асабліва-ж тыя лічныя ў ёй радкі, якія дымяцца яшчэ сьвежаю крывёю вольналюбівага чарнаморскага сялянства, пазабіванага белагвардзейскімі бандамі генарала Денікіна. Страшэнна жудаснае ўражаньне робяць таксама дакумэнты аб панаваньні ў Чарнаморскай губэрні прадстаўнікоў бальшавіцкае улады.

Сялянскі рух Чарнамор'я шмат у чым нагадуе рух беларускага сялянства, дзеля чаго „Зелёная книга“ асабліва блізка зразумела і, навет дорага сэрцу кожнага сьвядомага змаганьніка за вызваленьне сялянскае Беларусі.

N.

Савецкая Беларусь проці Рыжскага міру.

Украінскі Конгрэс Саветаў у Харкаве і Беларускі ў Менску ратыфікавалі мірную умову з Польшчай.

К Беларускай ратыфікацыйнай грамаце прыкладзен протэст беларускага зьезду Саветаў проці падзелу краю, у якім гаворыцца, што *беларускі народ ніколі не перастане бароцца за непадзельную Беларусь.*

У сувязі з гэтым надта характэрным робіцца зьмест стацьці III рыжскае ўмовы. У той час, калі Польшча адмаўляецца на карысьць Украіны і Беларусі ад земляў, ляжачых на ўсход ад новае граніцы, Расея і Украіна, *але не Беларусь*, адмаўляюцца на карысьць Польшчы ад земляў ляжачых на захад.

Як вядома, прадстаўнікі Савецкай Беларусі трактату не падпісавалі; апрача таго, тамака распачалася арганізацыя Чырвонай арміі з базай у Смаленску. (Бел. Прэс.).

Зачыненыя каапэратывы.

(*Ад нашага карэспандэнта*).

Горадзенскі стараста пан Рагалевіч зачыніў у павеце дзесяць каапэратываў і загадаў у працягу чатырох дзён зьвярнуць пайшчыкам усе паі і распрадаць тавары.

У самай Горадні зачынена старэйшая беларуская каапэратыва „Беларусь“, а таксама арганізаваная летась „Бацькаўшчына“.

Прычына закрыцьця невядома. Людзі думаюць, што прычынай гэтай зьяўляецца рахунковасьць у беларускай мове.

Штодзенныя весткі.

Пятніца, 6 *траўня* 1921 *г.*

— Спаўняючы Камітэт Саюза Саюзаў у Варшаве паслаў да дзяржаў Коаліцыі мэморыял, у якім кажа, што дзеля таго, што для палякоў плебісцыт у В. Сілезіі прайшоў у дрэнных варунках, бо немцам нібыта надта памаглі эмігранты, а таксама нямецкі „тэррор“ — гэты плебісцыт ня можа лічыцца справядлівым. Таму Саюз Саюзаў пытаецца ў Антанты ці згаджаецца яна прылучыць да Польшчы тыя паветы, дзе было за Польшчу падана большасьць галасоў, а ў тых вакругах, дзе перавага невялікая, зрабіць новы плебісцыт.

— Корфанты Польскім урадам

II.

Бачым, што арганізацыя — першы крок у барацьбе нашага сялянства за зямлю. Якая-ж павінна яна быць і на чым абаперціся?

Нас усіх злучае жаданьне зямлі. Але як—на якіх правох тую зямлю дзяліць? Розныя партыі даюць розныя праграмы. Камуністы кажуць, што зямлю трэба адабраць ад паноў, але не дзяліць яе паміж сялянамі, а зьбіраць вясковых работнікаў у двары, рабіць камуну і прымушаць супольне працаваць. Соцыялісты-рэвалюцыянеры хочуць зямлю дзяліць, толькі не на ўласнасьць, а дзеля часовага карыстаньня — з тым, што цераз кожныя колькі або колькінаццаць гадоў павінны быць роблены перадзелы дзеля ўраўнаваньня гаспадарак. Ды ні адны, ні другія ня могуць здаволіць беларускага сялянства: бо беларускі хлебароб хоча мець

зямлю на ўласнасьць.

А раз мы хочам, каб закон бараніў сялянскае права ўласнасьці, значыць, мы павінны ў сваей Бацькаўшчыне завясьці такія законы, якія-бы гэнае права прызнавалі. Значыць, мы,

сяляне, павінны дабівацца ўлады,

павінны дабівацца мейсца для сябе ў сойме ў самаўпраўленьні, ўва ўсіх дзяржаўных установах. Калі на ўсялякіх выбарах—ці то ў сойм, ці ў павет, ці ў воласьць — сяляне будуць правадзіць *сваіх людзей*, калі гэныя свае людзі з розных паветаў ці валасьцей зыйдуцца разам на грамадзкай рабоце,—яны павінны дзяржацца разам, стаяць цьвёрда, як сьцяна, за справу сялянскую,

за ўладу і зямлю для народу.

А каб жа яны, зыйшоўшыся ў сойме або іншай дзяржаўнай ці грамадзкай установе, зразу маглі згаварыцца і распазнаць, хто свой, а хто — вораг, трэба загадзя стварыць арганізацыю, якая-б злучыла ўсіх сялян— праваслаўных і каталікоў, хоць-бы яны нават ужо забыліся родна е мовы. Такой арганізацыяй павінен быць і будзе

Беларускі Сялянскі Саюз.

III.

Трэба арганізаваць гэткі саюз усюды—ў кожнай вёсцы, ў кожнай воласьці. Мэта вясковых і валасных арганізацый—так нарыхтаваць справу, каб перш за ўсё мы сталіся

гаспадарамі у сябе дома,

— гэта значыць, каб і ў вёсцы, і ў воласьці нашы справы вялі-бы запраўды нашыя людзі,—людзі, каторыя стаялі-бы за грамаду, за агульную карысьць, а ня найміты паноў, найміты чужынцаў, як, прыкладам, эндэцкія агенты ці „стражнікі крэсовыя“. А гэта можна дайсьці толькі праз арганізацыю сьпярша хоцьбы і невялікіх гурткоў з шчырых і зусім пэўных людзей, бо *на ўсялякіх выбарах пабеда дастаецца таму, хто лепей арганізаваны.* Калі па усіх вёсках у воласьці будуць такія гурткі, калі вашыя выбарныя пайдуць на сход у воласьць, змовіўшыся напярод, каго выбіраць, дык ніякая панская агітацыя, ніякае пужаньне з боку адміністрацыі нічога не дапне. — Калі-ж воласьці будуць нашы, дык ясна, што ў нашых руках апыніцца само сабой і павятовае самаўпраўленьне („земства“, ці „соймік“).

Ды гэта ня ўсё. Павятовае самаўпраўленьне, воласьць — гэта ўстановы, якія вядуць адны толькі мяйсцовыя гаспадарскія справы, пілнуючыся законаў, якія установіць

Краёвы Сойм.

Значыць, каб мы запраўды мелі магчымасьць кіраваць нашым жыцьцём, каб запраўды здабылі сабе права на зямлю,—трэба, каб нашы дэпутаты, людзі пэўныя, каторыя не прададуць паном мужыцкае справы, мелі ў гэным сойме перавагу.

Мы ведаем, якіх штук на выбарах у Дзяржаўную Думу ўжывалі паны і чыноўнікі за маскоўскага панаваньня, ведаем, што робіцца і цяпер пры выбарах у павятовыя соймікі. Нашы ворагі не шкадуюць ні грошы, ні розных абяцанак, каб прыцягнуць народ на свой бок, а калі гэта не ўдаецца, дык карыстаюцца націскам фізычным з боку адміністрацыйнае ўлады і маральным—з боку духавенства. З гэтым нам трэба змагацца. Калі будзем мець сваю арганізацыю, дык будзем мець і свае газэты, якія выкрыюць кожын фальш, кожнае баламуцтва з боку нашых ворагаў. Арганізацыя-ж паможа нам і выкрываць варожых агентаў—наймітаў у нашых вёсках і апавяшчаць усім іх імёны.

IV.

Нашы ворагі, якія хочуць пажывіцца Беларускай зямлёй, беларускім дабром, намаўляюць нашых сялян, каб яны дамагаліся далучэньня нашае Бацькаўшчыны ці то да Варшавы, ці да Масквы, ці яшчэ некуды. Яны вядуць агітацыю за тое, каб мы выбіралі дэпутатаў у Варшаўскі Сойм, ці на Ўсерасейскі Устаноўчы Сход.

Ведама, ў сойме ў Варшаве, ці ў Маскве, беларусы загінуць у вялізарнай грамадзе дэпутатаў другіх нацыянальнасьцяў. Аб іх-жа чужынцы і не падумаюць, каб ім даць якую палёгку. Вось, значыцца, ўсё нашае сялянства павінна цьвёрда стаяць

за незалежнасьць Беларусі,

за тое, каб мы мелі свой асобны сойм, дзе мы былі-б гаспадарамі. Барацьба за незалежнасьць Беларусі павінна быць баявым клічам усяго сьвядомага сялянства нашае Бацькаўшчыны.

Тымчасам мы йшчэ свайго Сойму ня маем. Паводле рыжскага міру наша зямля падзелена паміж Польшчай і Савецкай Расеяй. Нам прыдзецца мо' йшчэ нейкі час жыць пад чужой уладай і слаць дэпутатаў у Варшаву. Але там яны павінны бароцца за Беларусь. Яны павінны змаўляцца з сялянамі другіх нацыянальнасьцяў, павінны падтрымоўваць іх у іх барацьбе з іхным панствам, за тое-ж яны падтрымаюць нас у нашых дамаганьнях. А то дагэтуль было так, што ў Варшаўскім Сойме польскія нацыяналісты і польскае панства праводзіла законы аб вайсковай колонізацыі Беларусі галасамі польскіх-жа сялян!

Ведама, і польскае сялянства будзе з намі лічыцца і ня пойдзе супраць нас толькі тады, калі мы будзем мець сілу, калі мы будзем добра арганізаваны і пашлем у сойм вялікую грамаду верных нашай справе людзей.

Апрача Варшавы і Масквы ёсьць яшчэ Літва, да якой можа аказацца прылучанай частка Беларусі. Тады з гэтае часткі мы будзем слаць дэпутатаў у Літоўскі Сойм. Дык-жа і тут нам трэба будзе рабіць сваю *беларускую работу*, бароцца за незалежнасьць і аб'яднаньне ўсіх частак Беларусі.

Усё гэта паказвае, што нашае сялянства, ці то пад Масквой, ці пад Польшчай, ці пад Літвой, павінна

стварыць адну арганізацыю,

каторай-бы не разарвалі праведзеныя на нашай зямлі гранічныя межы. Не забывайма, што Беларускі народ—гэта бязмала ўсё народ хлеборобаў, і лік наш не малы:

дванаццаць мільёнаў душ!

І калі гэта армія сялянская добра будзе арганізована, калі ўсе мы будзем ведаць, куды і якой дарогай нам трэба йсьці, дык мы дойдзем да свае мэты і здабудзем

незалежнасьць і аб'яднаньне Бацькаўшчыны,

здабудзем

зямлю і ўладу для працоўнага народу!

Г. Б.

адстаўлен ад пасады плебісцытнага камісара. Ен стаў на чале паўстаньня ў В. Сілезіі.

— Пасяджэньне Літоўска-Польскай конфэрэнцыі у Брусэлі адбудзецца сягоньня 6 траўня.

— Чэхія, стаўшы вольнай, жывець надта добра: падаткаў за 1920 год у скарб паступіла замест 176 мільёнаў 592 міліёна крон. Даходы дзяржавы з 1 студня па 1 лістапада дайшлі да 24 мільярдаў, хоць чакалі ўсяго 1 мільярд 940 мільёнаў.

— Міністар заграничных спраў Фінляндыі Холсті ў сваёй прамове, між іншым, сказаў: монархія ў Фінляндыі немагчыма, Фінляндыя не павінна мяшацца ў барацьбу з бальшавікамі, але павінна заключыць саюз з Эстоніяй і Лацьвіяй.

Субота, 7 траўня 1921 *г.*

— Як паведамляюць розныя агенцтвы (Е. Е. і О.) паўстаньне ў В. Сілезіі пашыраецца. Ужо, бытта, ²/₃ польскай Сілезіі у руках паўстанцаў і ўся прамысловая правінцыя. Паўстанцы захапілі склад нямецкага аружжа і раздалі яго люду. З Ополя паведамляюць, што па загаду коаліцыённай улады паўстанцы пакінулі захопленныя мясцовасьці і здалі аружжа.

— Немцы спадзяюцца, што коаліцыя наладзіць парадак у Сілезіі.

— Нар. раб. партыя выпусьціла адозву з клічам запісацца ахвотнікамі на помач паўстанцам.

Нядзеля, 8 траўня 1921 *г.*

— Літоўск. газ. „Vilnius" піша, што на прыватных нарадах у Брусэлі пад кіраўніцтвам Гюманса польскія дэлегаты прапануюць аддаць Літве „калідор" Дзісна-Вялейка, пакінуўшы Польшчы тэрыторыю Горадня-Ліда-Маладэчна. Пытаньне аб Вільні яны ставяць у залежнасьць ад кірунка міжнароднай палітыкі Літвы і Польшчы і разам прапануюць увесьці ўва ўсей Літоўскай дзяржаве польскую мову, як дзяржаўную, нараўне з літоўскай.

— Лейд-Джордж згадзіўся адкласьць на нейкі час вырашэньне В. Сілезскага пытаньня.

— Доліва - Навіна ад імя паўстанцаў вядзе перагаворы з коаліцыённай уладай у В. Сілезіі.

— Корфанты вымагае падзелу В. Сілезіі.

— Немцы зьбіраюцца выступіць проці паўстанцаў.

— Згодна з Рыжскай умовай, украінскі урад выехаў з Польшчы. Выяжджаючы, урад выказаў падзяку Польскаму ураду за добрыя адносіны ў часе гасьціны.

— У В. Сілезіі ёсьць ахвяры з боку міжнародных войскаў: забіта некалькі французаў і італьянцаў.

— Літоўскі камуніст Міцкевіч-Капсукас у Смаленску выпусьціў да „Літоўскай Чырвонай Арміі" адозву, у якой кліча салдатаў да дысцыпліны, бо ў хуткім часе гэтай арміі прыйдзецца стварыць „гістарычны акт".

— Газ. „Нар. Дело" у Рэвелі надрукавала дэкларацыю Беларускага Ураду, у якой ён абвешчае незалежнасьць Беларусі, як беларуска-жыдоўскае дзяржавы. („Гайнт").

Панядзелак, 9 траўня 1921 *г.*

— У В. Сілезіі арганізаваўся спаюняючы камітэт з прадстаўнікоў розных партый, ён прапануе ўсім стаць да працы апрача тых, што б'юцца у радах паўстанцаў.

— На ўсей лініі Карфантага ідуць заўзятыя баі. Немцы зьбіраюць новыя сілы.

— Міжсаюзная камісія спадзяецца утварыць парадак у В. Сілезіі. Палажэньне палепшаецца.

— Лейд-Джордж перадаў прадстаўніку немцаў ультыматум Дзяржаў Коаліцыі.

Аўторак, 10 траўня 1921 г.

— Лейд-Джордж перадаў нямецкаму прадстаўніку ультыматум. Саюзьнікі вымагаюць ад Нямеччыны: 1) разаружыцца, згодна з Вэрсальскай умовай. 2) Выплаціць заraз-жа 12 міліярд. золатам, і пачаць суды над асобамі, што зрабілі крыўды ў часе вайны і выпаўніць усе іншыя умовы Вэрсальскае умовы. Калі Нямеччына адмовіцца, ці будзе зацягаваць справу, то Коаліцыя 13 мая прыступіць да аккупацыі Рурскага вокруга.

— У Францыі мобілізацыя.

— Савецкая прэса паведамляе, што Расея пачала гандаль з Францыяй.

— Нямецкі ўрад вымагае ад Антанты павялічэньня саюзьніцкіх войскаў у В. Сілезіі, інакш за гэта возьмуцца самы немцы.

— Паўстанцы з В. Сілезіі паведамляюць, што яны перамагаюць немцаў.

— Італьянцаў у Сілезіі покуль што забіта 19 і паранена 34.

— Паўстанцы арганізавалі часовы урад.

Серада, 11 траўня 1921 *г.*

— 2 траўня адбылося у Брусэлі урачыстае пасяджэньне польска-літоўскай конфэрэнцыі. Былі выслуханы дэкляраццыі Гальванoўскага і Аскіназі. Абвешчан перарыў на 2 тыдні.

— Чычэрын нотай паведаміў Літву, што у тэксьце рыжскае ўмовы няма тайных пунктаў скіраваных проці Літвы і Лацьвіі. Сав. Расея цьвёрда стаіць на грунце ўмовы 12 ліпня 1920 г. і прызнае Вільню за Літвой, абы толькі сама Літва ня выракалася Вільні. Калі Польшча нападзець на Літву, Расея не застанецца нэйтральнай. („Vilnius").

— Літоўскі міністар Пурыцкіс у Рызе працуе над стварэньнем Балтыцкага Саюзу.

— У Нямеччыне міністэрскі крызіс.

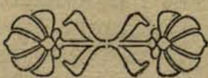
— Вайсковае міністэрства ў Варшаве абвесьціла, што польскія войскі ня памагаюць паўстанцам.

— Чэская прэса проці паўстанцаў, Француская—за паўстанцаў.

Чацьвер, 12 траўня 1921 *г.*

— „Vilnius" (№ 103) паведамляе, што Літоўская дэлегацыя ў Брусэлі прапануе Польшчы: 1) ўзаемнае прызнаньне незалежнасьці; 2) добрыя суседскія адносіны; 3) прызнаньне правоў Літвы на Вільню, Віленшчыну і Клайпеду; 4) гарантыя праў нац. меншасьцяў у Лiцьве; 5) вайскова - абаронная конвенцыя між Літвой і Польшчай і гандлёвая і транзітная умовы.

— Паўстаньне у В. Сілезіі прападўжаецца, паўстанцы занялі Ключборк.

Весткі з Латгаліі.

(Ад нашага карэспандэнта).

Латгальскі зьезд.

23, 24 і 25 красавіка ў Рэжыцы адбыўся Латгальскі Кангрэс, на які зьехаліся па два прадстаўнікі ад кожнае воласьці і ад кожнага сельска-гаспадарскага таварыства і каапэратыва.

Прыехалі найбольш сяляне.

Абсуждаліся справы: найлепшай апрацоўкі зямлі, страхаваньня ад пажару і ад неўраджаю, пашырэньне прасьветы ў вёсцы, каапэратыўны рух, пчалярства, выпіска сельска-гаспадарскіх машынаў і, нарэшце, найлепшая пастаноўка валастнога самоўрадаваньня.

Гутаркі йшлі на трох мовах: латышска-балтыцкай, латгальскай і расейскай (на апошняй найменш і вельмі неахвотна).

Пастаўленыя пытаньні былі найбольш адпавядаючымі пільным патрэбам мамэнту, а таму кангрэс адбываўся пры паўнюсенькай залі дэлегатаў.

Шкадуючы час, дэлегаты працавалі з рана і да познага: ад 8 часоў ў раніцы да 13 гадзін, потым час перарыву на полудзень і з 14 гадзін, аж да 10 гадзін ў ночы.

Пастановы Кангрэсу ня будуць мець заканадаўчага характару, але будуць скарыстаны як матарыял у працы Устаноўчага Сойму Лацьвіі.

Цікава і прыемна было глядзець на гэту карысную, спорную і вольную працу людзей, будуючых сваю Бацькаўшчыну і аздабляючых сваю нанова пастауленую ўласную хату.

Калі гэта нашы сяляне будуць гэтак зьбірацца на свае сельска-гаспадарскія беларускія кангрэсы?

Беларусы на Латгальскім Кангрэсі.

Былі на Латгальскім Кангрэсе і беларусы. Большасьць з іх прыехала ад беларускіх валасьцёў Латгалі і іх каапэратываў, але былі прадстаўнікі і ад нядаўна адчыненага ў Латгаліі Аддзелу Беларускага Культурна Прасьветнага Т-ва „Бацькаўшчына" з Старшынёй гэтага таварыства К. Езавітавым на чале.

Беларусы ў пераважнай сваей большасьці зусім не разумеюць латышскай мовы і, прыймаючы ўдзел ў Кангрэсе, змушаны былі карыстацца перакладамі.

Прывітаньне ад Т-ва «Бацькаўшчыны» Кангрэсу было спаткана доўгімі і агульнымі воплескамі.

Быўшыя на Кангрэсе беларусы пазапісываліся ў Беларускае Т-ва «Бацькаўшчына» і з вялікай ахвотай разьбіралі ад Прадстаўнікоў Т-ва беларускую літэратуру.

З інфармацый, дадзеных імі, відаць, што беларускае сялянства ў валасьцёх, адайшоўшых да Лацьвіі, нічога ня мае проціў гэтага далучэньня і падтрымлівае лацьвійскую дзяржаўнасьць і ўрад, але чакае і дамагаецца ад іх зьдзейсьненьня свайго права, як нацыянальнай меншасьці, на культурна-нацыянальную аўтаномію і ў першую чаргу жадае адчыненьня беларускай нацыянальнай школы, а таксама урадова-дзяржаўнага падтрыманьня іншых беларускіх культурна-прасьветных пачынаньняў.

Адчыненьне ў Латгаліі Беларускага Т-ва «Бацькаўшчына».

Лацьвійскі Акружны Латгальскі Суд 15. IV. 21 зацьвердзіў ў м. Дзьвінску «Беларускае Культурна - Прасветнае Т-ва «Бацькаўшчына» ў Латгаліі».

Праўленьне Т-ва знаходзіцца ў Дзьвінску, а працу пашырае на ўсю Латгалію, адчыняючы для гэтай мэты, згодна зацьверджанага устава, асобные Аддзелы ў правінцыі.

Адрэс Т-ва: Latwija, Daugaрils, Witebskaja, 16.

Трэба спадзявацца, што Таварыства „Бацькаўшчына", здолеўшае ўжо зрабіць значную культурна-прасьветную працу у Рызе, гдзе яно мае найлепшы ў Рызе клюб, здолее шмат чаго зрабіць і для прасьветы беларускай вёскі ў Латгаліі.

Усіх паважаных грамадзян падпісчыкаў, якія неакуратна дастаюць „**НАШУЮ ДУМКУ**", надта просім паведаміць нас аб гэтым.

Весткі з Савецкай Беларусі.

Спэктаклі на беларускай мове.

У Бортнікаўскай воласьці, па вестках бабруйскай газеты «Камуніст», за люты месяц пастаўлена восем спэктакляў, з якіх большасьць на беларускай мове.

Вечарына аб Янцы Купале.

27 сакавіка ў мястечку Глуску адбылася беспартыйная кабечая нарада. Пасьля нарады ў Народным доме бы ў пастаўлен спэктакль на беларускай мове. Затым была прачытана лекцыя аб Янцы Купале й адрыўкі з яго твораў.

Дэлягацыя вучняў з Бабруйску.

8-га красавіка ў Менск прыехала дэлягацыя вучняў беларускае школы другое ступені ў Бабруйску. Дэлягацыя прывязла віншавальны адрас старшыне народных камісараў Беларусі т. Чарвякову й беларускаму паэту Янцы Купале. Дэлягацыя разам з гэтым будзе прасіц дазволу ад Купалы назваць яго імем школу другое ступені ў Бабруйску.

„Паўлініка" ў Бабруйску.

29 сакавіка бабруйскі беларускі драматычны гурток настаўніцкіх курсаў ставіў «Паўлінку» Янкі Купалы. Саля была паўнютка. Дужа добра йгралі Паўлінка (Бандарчык Т.) і Агата (Сьвістун А.). Добрая тыповасьць, пекна вытрыманы колер і чыстая беларуская гаворка іх зрабілі вялікае ўражаньне на публіку, так што Паўлінку й Агату многа разоу вызывалі пад гучныя воплескі ўсёй салі. Ня кепска йгралі й другія, але немагчымасьць наладзіць сцэну, бяз сьветавых пераліваў—многаму перашкаджала. Аднак вечарына цалкам прайшла добра й пакінула на сабе здаволеньне публікі.

Злучэньне драматычных сіл.

30 сакавіка ў Бабруйску адбыўся сход беларускіх гурткоў «Рунь» і «Крыніца». Сход пастанавіў, што гурткі застаюцца асобнымі, як і раней, і вядуць культурна-асьветную беларускую працу паміж сваімі сябрамі, а іх драматычныя сэкцыі злучаюцца ў драматычную студыю пры беларускім рабочым клюбе імені А. Гаруна. Кіраўніком студыі застаўся Астроўскі М., сэкратарам—Бандарчык Т. і скарбнікам—Шчыгельская Г.

У блізкім часе студыяй будзе пастаўлена «Каліcь» Ф. Аляхновіча.

П. К.

Зямельная рэформа.

У лютым 1921 году Барысаўскім павятовым зямельным аддзелам зьвернута галоўная ўвага па падрыхтаваньню зямельнай рэформы, якая павінна быць ажыцьцёўлена вясною гэтага году. Дзеля гэтай мэты склікаліся зьезды кіраўнікоў маёнткамі на якіх рабіліся абкругленьня маёнткаў (передачы часткі зямлі сялянам згодна з пастановай 2-га Ўсебеларускага зьезду). Увесь павет падзелен на 7 райёнаў, у якія пасланы зямельным аддзелам патрэбныя загады дзеля передачы зямлі працоўным жыхарам.

(Белроста).

Рыхтуюцца да засеву?

К канцу сакавіка ў Радашковіцкай воласьці ўзворана 18 сельскіх засеўных камітэтаў. Скончана парыхтоўная праца па раздачы панскай зямлі між патрабуючымі грамадзянамі воласьці.

Па вёсках, маёнтках і фальварках зроблены паперы ў зьвязку ўстановы правоў на землю сельска гаспадарчых рабочых. Валасныя засеўныя камітэты забіраюць весткі аб безьзямельных і малазямельных грамадзянах дзеля раздачы ім зямлі. Адначасна выяўляецца лік вольнай зямлі.

(Белроста).

Выраб ў Барысаве.

За месяц сакавіка на фабрыцы запалак «Бярэзіна» выраблена 20.000 скрынак запалак. «Папірус» 6.800 пуд. паперы, «Башмак» у Смалевічах загатаваў 800 дрэўляных цьвікоў. Папраўлены й пушчаны: фабрыыа запалак «Вікторыя» й шкляны завод «Барысаў».

Коштам павятовай рады народнай гаспадаркі адбудавана Смалявіцкая эляктрыч

ная станцыя. Так сама прыняты крокі да выкопкі ў Плешчаніцах крэйды, у Смалявічах вапны.

(Белроста).

Прадстаўніцтва Савецкай Беларусі ў Р. С. Ф. С. Р.

Паўнамоцнае прадстаўніцтва С. С. Р. Б. ў Р. С. Ф. С. Р паведамляе ўсе камісарыяты Рэспублікі Беларусі, што яно зьмяшчаецца ў Маскве на Паварскай вул. у д. № 21, куды й прапануецца зьвяртацца.

(Белроста)

10 месячныя настаўніцкія курсы.

Беларускі Аддзел Наркамасьветы Беларусі, загадчыкам якога ёсць вядомы з Адэсы беларускі працаўнік Ільлючонак, адчыніў у Менску 10 месячныя настаўніцкія курсы дзеля падрыхтоўкі кваліфікованых з боку беларускасьці і наогул сваей спэцыяльнасьці настаўнікаў. Слухачы курсаў карыстаюцца пайком, пэнсіяй і кватэрай ад Наркамасьветы Беларусі. На курсы запісуюцца школьныя працаўнікі у значным ліку з усіх бакоў Савецкае Беларусі.

Змаганьне з русіфікацыяй.

У газэце менскіх беларусаў-камуністаў «Савецкая Беларусь» даволі часта зьмяшчаюцца нападкі на розных русыфікатараў, якія «прымазаліся» к камуністам і па старой памяці робяць сваю нягодную работу на Беларусі. Так ў адным з нумароў „Савецкае Беларусі“ надрукована гэткая заметка супроць „беларускай працаўніўцы“ т. Баруховіч.

Вакоп нэйтральнай зоны.

Сяляне Вітуніцкай воласьці, Барысаўскага павету, як адрэзаныя ад цэнтру й ня мейшай добра паладжанай сувязі, знаходзяцца ў вельмі дрэнным становішчы З кастрычніка 1920 году жыхары ня чыталі ніякай літэратуры. З тае пары жыхары не атрымлівалі ніякіх дапамогаў і харчоў. Жыхары адчуваюць вялікі недахват мануфактуры (крамніны), солі, газы й зялеза. У палавіны сялан няма коні. Аднак спачатку сакавіка, прыехаўшы ўпаўнамоцны арганізаваў валасны рэўком і 8 мяйсцовых рэўкомаў у тых мяйсцох, дзе жыхароў ня менш 1000.

Провінцыяльны аддзел.

Баруны Ашмянскага павету.

8 трауня адбыўся тут сход сяброў коопэратыву „Хоз[illegible]. Прыехаўшы сюды з Вільні ад Саюзу коопэратываў інструктар адчыніў сход папольску, і прыступаючы да абгаварэньня пастаўленых на павестку пытаньняў, запытаўся у схода, на якой мове яму зрабіць даклад аб патрэбных рэформах ў коопэратыве. Сход запатрабаваў «пабеларуску»; за «папольску» галасавалі толькі двое. Трэба заўважыць, што на чале коопэратыву стаіць пан Одынец фамільятка якога так гарача агітуе проці Беларускае сэмінарыі ў Барунах.

С.

Горадзенская Беларуская кроніка.

1 мая Горадні адбыўся беларускі спэктакль на карысьць горадзенскага беларускага дзіцячага прытулку. Пастаўлена была п'еса „Мядзьведзь“. Агульны зыск перавысіў 30 тысяч марак.

Евангельле пабеларуску

(*м. Наваградак*).

У горадзе Наваградку з 1-га сакавіка гэтага года жыве архірэй Панталеймон, які мае пад сваею апекаю царквы Наваградзкага ваяводства і будзе жыць па паўгода у Наваградку і ў Пінску. Архірэй Панталеймон вельмі прыязна адносіцца да беларусаў. Сягоньня на Вялікдзень 1-га мая, беларусы чулі па абедні евангельле і на беларускай мове. Евангельле чыталася на пяцёх мовах: славянскай, грэцкай, расейскай, польскай і беларускай.

Тэкст евангельля на беларускую мову пераклаў ксендз Абрантовіч. Сабор кіпеў народам, як мора.

БЕЛАРУСКАЕ ЖЫЦЬЦЁ.

З жыцьця беларускай калёніі у Лацьвіі.

Апрача беларускай нацыянальнай меншасьці ў Латгаліі, якая налічвае каля 60.000 жыхароў-беларусаў, прыняўшых лацьвійскае грамадзянства, — ў Лацьвіі ёсьць яшчэ 5 000 грамадзян Беларускай Народнай Рэспублікі, якія, як чужынцы, згуртаваны ў Беларускую Калёнію ў Лацьвіі і маюць для абароны сваіх інтарэсаў **Раду Беларускай Калёніі** *і прадстаўніка ўраду Беларусі.*

Рада Калёніі выбіраецца агульным сходам грамадзян Беларускай калёніі, пражываючых ў м. Рызе, і мае свае паўнамоцтвы на адзін год.

Яна клапаціцца аб дапамозе незаможным і аб задаваленьні культурных патрэб беларускага грамадзянства.

З гэтай мэтай яна робіць вечары і канцэрты, ўвесь збор з якіх ідзе на карысьць бяднейшых грамадзян і на прасьветныя патрэбы. Апрача таго, яна ўвайшла ў зносіны з Амэрыканскай Місыяй Чырвонага Крыжа і атрымлівае ад яе вопраткі і мэдыкамэнты, якімі надзялае бяднейшых.

Бэларускае Т-ва «Бацькаўшчына» ў Рызе карысталася ўвесь час вялікім падтрыманьнем з боку Рады, асабліва ў справе выдавецкай.

Пры Радзе Калёніі працуе **Дамскі Беларускі Камітэт**, які памагае пры арганізацыі вечарынак, абсьледаваньні праўдзівай беднасьці грамадзян і раздачы ім падмог (грашовай дапамогі) і вопратак.

У часе вострага безграшоўя Ураду беларускай Народнай Рэспублікі, у пачатку 1920 году, Рада Калёніі зрабіла пры сабе **Асобную Фінансавую Камісію**, якая занялася зборам ахвяр на падтрыманьне Беларускага Ураду і сабрала досіць значную суму грошы.

Выпушчаная ў гэтай справе адозва Фінансавай Камісіі вызначаецца адданасьцьцю беларускаму руху.

Прадстаўнік Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі клапаціцца аб фармальнай абароне інтарэсаў беларускага грамадзянства прад Лацьвійскім Урадам і выдае грамадзянству беларускія заграпічныя пашпорты.

У суботу 30 красавіка адбудзецца ў Рызе ў тэатру «Палас» спэктакль-баль Яўрэйскай трупы на карысьць беларускіх бедных.

Спэктакль-баль робіцца **Яўрэйскай Фракцыяй Рады Беларускай Калёніі ў Лацьвіі.**

Адзін такі спэктакль-баль ужо адбыўся на гэтым тыдню ў панядзелак 25-га красавіка.

Адгукі сьвята 25. III. 21 за межамі бацькаўшчыны.

Высокапаважаны
Грамадзянін Рэдактар!

Вестка аб урачыстым сьвяткаваньні незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі ў Вільні і асабліва весткі аб урачыстых прамовах пабеларуску ў царкве і ў касьцеле, зрабілі на ўсіх беларускіх грамадзян і беларускіх дзеячоў, пражываючых паза межамі сваей бацькаўшчыны, самае захопліваючае ўражаньне і задаваленьне.

Даўно ужо трэба было беларускім духоўнікам перайсьці на родную мову ў храме і кінуць рабіць з катэдры хрыстовае навукі катэдру полянізацыі і русіфікацыі.

Першым беларускім духоўнікам, стаўшым ў рады беларускага адраджэнцкага руху, — слава і многая лета!

Праўленьне Беларускага Культурна-Прасьветнага Таварыства «Бацькаўшчына» ў Рызе

Беларуская грамада у Коўні.

У Коўні 23 красавіка адбыўся другі агульны сход вучасьнікаў Беларускай Грамады ў Коўні. Вырашана зблізіць закінутых сюды беларусаў. Будзець свая хата для сходаў і забавы, а таксама для бібліатэкі. Для хору і драматычнай дружыны падбіраюцца людзі. Выбрана Управа Грамады, якая тымчасам шукаець работу для безработных.

Беларускі Чырвоны Крыж.

24 красавіка адбыліся ў Коўні выбары Управы тутэйшай арганізацыі Беларускага Чырвонага Крыжа. Насамперш ідзець арганізацыя прыёмнага пакою для хворых уцекачоў-беларусаў. Апека над доляй пацярпеўшых ад вайны — ёсьць адна з найпільнейшых работ Беларускага Чырвонага Крыжа. Апека над дзяцьмі-сіротамі і беднымі будзець наладжана ў хуткім часе.

Журнал „Вайсковы“.

1 мая ў Коўні вышаў ілюстраваны журнал для салдат-беларусаў пад назовам «Вайсковы». Першы нумар часопісі рабіць надта добрае ўражаньне.

Беспадстаўнае абвінавачаньне.

У № 1 газэты „Jednaść“ была надрукавана заметка пад загалоўкам «Патомак Мураўёва»..., у якой узводзіліся на невядомага чалавека з ліку беларускіх дзеячоў, стаячага на чале выхаваньня беларускай моладзі у Вільні, абвінавачаньні, што да вайны гэты чалавек займаўся *«сьлежкай за крамолай, чым на яго погляд называліся тайныя асьветныя гурткі польскай моладзі, чалавек, якога імя зьвязана з найбруднейшымі дэнунцыацыямі у гэтым кірунку, які зламаў лёс не аднаго маладога вучня«...*

У канцы заметкі гаварылася: *«прозьвішчам і матарьяламі рэдакцыя служыць»...*

Дзеля таго што заметка прызывала беларускія ўстановы і кіраўніка беларускай асьветай п. Б. Тарашкевіча зьвярнуць увагу на вышэпаказаны факт, 9 мая г. г. п. Б. Тарашкевіч і старшыня нацыянальнага Беларускага Камітэту ў Вільні п. Ф. Ярэміч адведалі рэдакцыю «Jednaści» і там запыталіся у п. рэдактара „Jednaści“.

1) Хто тая асоба' пра каторую гаворыцца у заметцы, «Патомак Мураўёва»?

2) Якія «Jednaść» мае матар'ялы, падцьвярджаючыя зьмест *заметкі*?

Рэдактар «Jednaści» п. В. Шышкоў адказаў:

1) Асоба гэта вядомы беларускі дзеяч п. N.

2) *Ніякіх матар'ялаў рэдакцыя ня мае.* Але п. Аляксюк, п. Уласаў (!? Рэд.) п. Мурашка, (каторы вядомы беларускі дзеяч ці які-небудзь другі ? Рэд.) нейкая пані і нейкі вайсковы могуць усьцьвердзіць зьмест заметкі.

Пасьля гэтага п. Шышко ўстаў атсылаць п.п. Тарашкевіча і Ярэміча *да п. X., фактычнага аўтора заметкі.*

Аб далейшым ходзе справы „Н. Д.“ будзе паведамляць.

Пісьмы у Рэдакцыю.

I.

Шаноўны п. редактару!

Вельмі прашу замесьціць гэты ліст ў Вашай паважнай газэце, бо лічу, што ніжэйпаданы вынятак з маей аўтабіаграфіі мае нейкую грамадзкую вагу.

Захварэўшы ўлетку 1920 г. на тубэркулёз плюцаў (лёгкіх), я апыніўся ў дрэнным, амаль што не безнадзейным становішчы на зіму 20—21 г., дзякуючы нясур'ёзнаму лячэньню прыватных лекараў і немагчымасьці атрымаць праўдзівую мэдыцынскую помач, якая не пад сілу прыватнай асобе, а вымагае грамадзкае арганізаванасьці. Такую праўдзівую мэдыцынскую помач даюць мне, дзякуючы выпадку, людзі, зусім дагэтуль незнаёмыя і нязьвязаныя са мною жаднымі абавязковымі грамадзянскімі сувязямі, замяшчаючы мяне ў лепшую ў Вільні лячэбную установу шпіталь яўрэўскага дабрачыннага хаўруса «Мішмэрэс-Хойлім», ня глeдзячы на маю не-яўрэйскую нацыянальнасьць. Ні мая няпрыкметная прошлая грамадзкая праца, ні яе пэрспэктывы ў будучыні, ні самая мая прыналежнасьць да немагутнай ў сучаснасьці беларускай нацыянальнасьці не маглі захоўваць ў сабе чаго небудзь прынаднага, што можна было-б скарыстаць для практычнага ўжыцьця.

У данным выпадку можна убачыць толькі чын сумленнай чалавечнасьці, якая, ня глeдзячы па пахаджэньне, гдзе на помач ўсім, страціўшым сілу, не ў імя асабістай або групавой карысьці, а для самага чалавека, ў імя чалавечнасьці.

Чалавечнасьць адносін паміж асобнымі адзінкамі—неабходная падстава згоды агулу. Толькі тады, калі наша грамадзянства, пасечанае на варожыя рэлігійныя, нацыянальныя і клясавыя лягэры, ўцяміць гэтую простую праўду і пачне паважаць не групавы адзнак, а чалавечую сутнасьць, тады магчыма запраўднае, а ня толькі ў праэктах і на словах, паразуменьне паміж штучна падзеленымі грамадзянскімі групамі.

Вельмі прашу і другія газэты, зацікаўленыя ў запраўдным пашырэньні думкі аб неабходнасьці грамадзянскага паразумення — перадрукаваць.

Б. інструктар коопэрацыі
Ігнат Канчэўскі.

4|v — 1921.
Вільня.

II.

Паважаймые т. т. беларусы:

Звяртаюсь да Вас з вялікай просьбай, калі ласка, прышліце Віленскіх беларускіх газэт, кніжэк Так як я німаю ніякіх вестак з закардоннай Беларусі болі як 6 гадоў. Да вайны быу падпішчыкам „Нашай Нівы“ болі як 10 гадоў. Таварышы напячатайце у газэце, што я разысківаю брата двоюроднага Павла Павловіча Борка. Тэрмін ён знаець шавецтва, да германскай й пасьля германскай вайны астауся у Вільні.

З шчырай падзякай к Вам
Захар Борка.

Адрэс мой: Савецкая Россия, г. Киренск Иркутской губ., Захару Борка.

III.

„Беларуская“ газэта „Jednaść“.

Прачытаўшы № 1 газэты «Jednaść», я, як беларус, не магу не адзначыць тых недахватаў, якія я заўважыў.

Незьвяртаючы увагі на напрамак гэтай газеты, мне стала вельмі прыкра, што людзі выпусьцілі ў сьвет такі ня пісьменны № газэты у той час, калі ўжо шмат ёсьць людзей, каторыя добра ведаюць родную мову. Ва ўсей газэце я знайшоў 427 граматычных памылак, ня думаю, каб гэта былі ўсё памылкі друку. Ну, гэта віна зваліваецца на карэктара, але не паляцеў далека і рэдактар. Ва ўсім № знаходзіцца 207 чыста расейскіх слоў, а польскім і канца няма. Прытым ёсьць шмат надта дрэнных выразаў, якіх не пачуеш у беларускай гутарцы.

Я ня буду паказываць, дзе гэтыя памылкі, але няхай самі іх знойдуць, калі яны запраўды беларусы.

А. Адашкевіч
Селянін з в. Белы-Бераг,
Ашмянскага павету.

10. V. 1921.

Паштовая скрынка,

Костусю Маеускаму. На прысланым Вамі адрасам газэта высылаецца. Пажадана, каб усе вучыцялі прыслалі грошы на перасылку. Ахвяру 150 м. адтрымалі, вельмі дзякуем.

„Маладое Жыцьцё“ пашле Вам рэдакцыя, пакуль што выйшла 2 нумары, кожны каштуе 20 м.

Быдгошч, Кадэту Ключановічу. „Наша Думка“ увесь час Вам пасылаецца. Яшчэ раз пасылаем № 16, 17 і 18.

Інформацыйны аддзел.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, Вільня, Вострабрамская 9, пакой 5. Старшыня Фабіян Ярэміч. Сэкрэтар Біруковіч. Камітэт адчынены штодня, апроч сьвят, ад 11 да 2 гадзіны. Паседжаньні пленуму у панядзелкі ад 6 гадзіны.

Юрыдычны Адзел Б. Н. К. адчынены ад 11 да 2 гадзіны ў дзень. Прыймаецца складаньне просьбау і заяў у беларускай і польскай мове і кіраваньне рознымі юрыдычнымі справамі. Бедным рада дарма. Дзеля працы ў аддзеле за прошаны спрактыкаваныя юрысты.

Інструктарскі Аддзел Б. Н. К. пасылаець інструктароў на правінцыю, памагае арганізацыям радай, коштамі, літэратураю. Загадчык А. Карабач.

Беларуская Школьная Рада, Вільня Вострабрамская, 9. Старшыня М. Кахановіч, сэкрэтар А. Луцкевіч. Клапоціцца аб беларускіх школах і наагул аб справах беларускае асьветы. Памагае радай, коштамі і кнігамі.

Беларускае Выдавецкае Т-ва выдае ўсялякія кніжкі ў беларускай мове. Сябраў прыймае Урад Т-ва. Уступная плата—50 м., сяброўская гадавая складка—100 м. Адрэс Т-ва Вільня, Віленская вул. № 33, кв. 1 (адчынена ад 4 да 5 гадз. у дзень). Старшыня М. Гарэцкі, сэкрэтар А. Луцкевіч.

Беларуская Кнігарня Беларускага Выдавецкага Таварыства, Вільня, Завальная, 7. Прадаюцца усялякія кнігі, падручнікі для пачаткавых школ і гімназій, поўныя зборы твораў беларускіх клясыкаў, сцэнічныя творы, песьні з нотамі, газэты і розныя пісьменныя матар'ялы (сшыткі, алаўкі, пёры і шмат інш.). Прыймаюцца заказы ад школ і культурна-асьветных арганізацый па самай сходнай цане. Каталёгі высылаюцца дарма.

Коопэратыўная Друкарня „Друк“, Вільня, Вострабрамская, 5 (Пасаж) прыймае усялякія беларускія і іншыя заказы.

Беларускі Школьны Аддзел пры дэпартамэнту асьветы. Вільня, Каўкаская вуліца (рог Вялікай Пагулянкі), 2, другі паверх, налева, пакой № 13. Рэферэнт Б. Тарашкевіч.

Першая Віленская Беларуская Гімназія (для хлопцаў і дзяўчат), Вільня, Вострабрамская, 9. Дырэктар М. Кахановіч, інспэктар А. Дмахоўскі. Гімназія ў складзе 8 аснаўных (ёсьць паралельныя) і 2 прыгатавальных клясаў, з інтэрнатам пры ёй. Навука ў гімназіі даступна для самых незаможных дзяцей. Лепшыя вучні з пачаткавых беларускіх школ маюць магчымасьць пастуціць у гімназію і вучыцца ў ёй зусім дарма. Скончыўшыя гімназію ў 1920 г. вучацца цяпер ў Віленскім унівэрсітэтце і ў вышэйшых школах заграніцай.

Беларускія пачаткавыя школы ў Вільні. 1) Кальварыйская, 73. 2) Лідзкі тракт, могільнік. 3) Радунская 27-а. 4) Зарэчча, Панамарская, 12. 5) Аранбурская вуліца. 6) Антокаль. 7) Пры Беларускай гімназіі. Навука бясплатная. У кожнай школе даецца дзяцём сьнеданьне, а бяднейшым—вопратка.

Цэнтральная Рада Беларускага Вучыцельскага Саюзу. Канц. 1-й Віленск. Бел. Гімн., Вільня, Вострабрамская, 9.

Першая Горадзенская Беларуская Гімназія (для хлопцаў і дзяўчат). Есьць вакансіі ўва ўсіх клясах. Горадня, вул Ожэшковай, № 28. Дырэктар М. Мараўская, інспэктар А. Тамашчык.

Беларуская вучыцельская сэмінарыя ў Барунах. Дырэктар С. Рак-Міхайлоўскі. Адрэс: м. Баруны Віленск. губ.

Беларуская гімназія ў Гарадку Вялейскага павета, Віленскае губэрні. Дырэктар Тышкевіч.

Алёна Сакалова—беларуская прадстаўніца у Амэрыканскім Камітэце Помачы дзяцём, Вільня, Вострабрамская, 9 пакой № 16, прымае ад 3 да 4 гадзіны.

Прытулак Камітэта помачы, Вільня, Вострабрамская, 9, (будынак гімназіі), Загадчыца Л. Васілевіч.

Беларускі коопэратыў „Райніца“ Вільня, Вялікая Пагулянка, 17.

Віленскі Саюз Коопэратываў, Малая Пагулянка, д. № 12.

Кватэра б. Беларускага Клюбу ў Вільні, Біскупская 12.

Новаадчыненая спецыяльная Політкліка венэрычных хвароб: Людвісарская (Прэображэнская) № 14. Трыпер, сыфіліс (606—914), мочэплацёвыя, скурныя, бязсільле плоці, белі і інш. Прыймовыя гадзіны: для мушчын - 8½—10½ раньн. і 4 — 7 гадз. ўвеч. для кабет — 11—1 г. дн., што дня.

Доктар А. В. Краскоўскі (агульная медыцына). Прыймовыя гадзіны: ад 8½ да 10, 2—3, 6—7½. Вільня, Вострабрамская, 20, кв. 6.

«Krynica» biełaruskaja tydniowaja hazeta. Redakc. i administracyja: Zawalnaja wul. 7; ad 9—6. „KRYNICA“ kaštuje: na hod. 300 mk., na paŭhoda 150 mk., na 3 miesiacy 75 mk., asobny numar 5 mk.

„Маладое жыцьце“ — часопісь беларускай вучнёўскай моладзі — Вільня Вострабамская, 9.

Шляхі да „Нашай Думкі“: Рыга, Nikolaistr. 20. — **Копэнгага В,** Dannebrog-sgade 39 A. — **Прага,** Wenzigowa 4. — **Бэрлін, W. 30,** Motzstr. 21. — **Чыкаго,** 1252 So Union ave, U. 5. 17. — **Нью-Іорк.** 728 Stanway ave Long Jsłand City — **Канстантынопаль,** Брусса, № 27.—**Рэваль.** Post kast 153 — **Парыж.** 25 Avenue Viktor Emmąnuel III. — **Горадня,** вул. Ожэшковай 28. — **Варшава,** Шпітальная 12, кв. 29, Беларускі Нацыянальны Камітэт.— **Ліда,** Вісмонты, 48. — **Саколка,** Беластоцкая вул., п. Індурскі, р. Парук. — **Лодзь,** Скваровая № 1—**Люцын,** Рэжыцкая вул., 38. — **Дзьвінск,** Варшаўская, 56 — **Баранавічы,** Шашовая, 188. — **Несьвіж,** Гарадзейская, 96.

Запісь ў Інформацыйны Аддзел „Нашае Думкі“ прыймаецца на 3 месяцы па асобнай згодзе.

Віленская біржа (гельда).

11 траўня (мая) 1921 г.

Царскія 500 р.	1250 мар.
„ 100 „	400 „
„ дробныя	130—230 „
Думскія 1000 р.	650 „
„ 250 „	500 „
Кярэнкі	160
Доляры	850 „
Фунты	3000 „
Франкі	65 „
Нямецкія маркі	1370 „
Осты	1350 „
Савецкія у буйных купюрах па 5 і 10 тысяч за кожную сотню	2,5 „
Расчотныя знакі за 100 р. па	1,5 „

Грамадзяне!

Мы разьлічалі на грошы з Амэрыкі, але яны яшчэ ня прыйшлі і невядома калі прыдуць. Матар'яльнае становішча „Нашае Думкі“ цяпер надта цяжкое: плата аўторам самая мізэрная, ледзь хапае грошы на друк і на паперу. Мы ўжо ня можам адбіваць болей нумароў, каб пашыраць газэту сярод несьвядомых. Надалей прыдзецца або выпускаць газэту без укладного лісту, або зусім на нейкі час зачыніцца. Калі ня хочаце, каб гэтак здарылася,—памажэце падпіскай ці складаньнем падмог.

„Наша Думка“.

Прыступаючы да выданьня поўнага збору твораў перадчасна умершага поэты нашага — **Алеся ГАРУНА (Прушынскага),** Хаўрус дапамоглі беларускім пісьменьнікам яго імяні, істнуючы пры выдавецкім таварыстве „Вызваленьне“, мае гонар зьвярнуцца з прозьбай да ўсяго беларускага грамадзянства і, ў першую чаргу, да асоб, што асабіста знал і поэта, вялі з ім перапіску, ці наагул, маюць якія-небудзь творы яго, ці матэрыялы аб ім (біографічныя, ўспаміны, фотографіі і г. д.) і аб яго блізкіх родных — прысладць гэтыя матэрыялы ў Рэдакцыйную Колегію Хаўруса па адрэсу:

Berlin, W. 30, Motzstr. 21.

У выпадку, калі прысланныя матэрыалы трэба будзе вярнуць назад, Колегія просіць рабіць на іх спецыяльную нотатку: „для часовага карыстаньня — вярнуць назад!“.

За Праўленьне Хаўруса дапамогі беларускім пісьменьнікам, часовы сябра яго:

А. БОРОЎСКІ.

Рэдактар і выдавец А. Кабычкін.

Друкарня Б. Клецкіна, Мала-Стэфанаўская 23.